

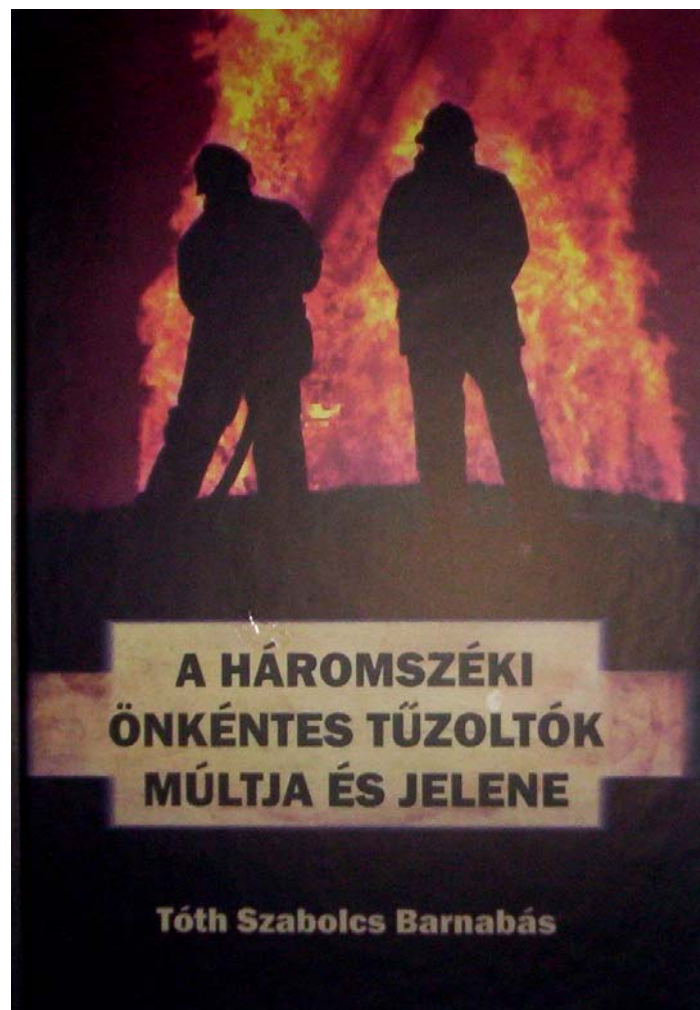
Dr. Hadnagy Imre József

A HÁROMSZÉKI ÖNKÉNTES TŰZOLTÓK MÚLTJA ÉS JELENE

EGY SZÉKELYFÖLDÖN KIADOTT KÖNYV BEMUTATÁSA

BEVEZETÉS

2011 augusztusában szép kivitelű, igényesen szerkesztett könyv jelent meg a HÁROMSZÉK VÁRMEGYE KIADÓ (Sepsiszentgyörgy) gondozásában, a szerző *Tóth Szabolcs Barnabás* –Székelyföld szülöttje, és alapos ismerője. A kötet címe: *A háromszéki önkéntes tűzoltók múltja és jelene*. A támogatók – Europe Direct 2009-2012; Kovászna Megye Tanácsa – és a szerző szép ajándékkal lepték meg a szakembereket, az olvasókat „2011 – az önkéntesség európai éve„ alkalmából.

1. kép. A könyv fedőlapja.

Az írásmű olyan témát dolgoz fel, ami a magyar tűzvédelem, tűzoltóügy történetének jelentős szeletét öleli fel. Az Országos Tűzoltó Múzeum a Székelyföld önkéntes, köteles, illetve szegődményes tűzoltóinak munkájáról, tevékenységéről, szervezeteiről jóformán semmiféle – vagy igen kevés – írásos és tárgyi anyaggal rendelkezik. Ezzel a témával az anyaország tolforgatói, kutatói még az utóbbi néhány évtizedben sem foglalkoztak. Ilyen minőségben ez az írásmű hézagpótló, és remélhető, ebben a témában nem marad egyedül. A tanulmány nagy érdeme, hogy Háromszék egészét feltérképezve képekkel bőven ellátva mutatja be az önkéntes (köteles) tűzoltó egyleteket majdnem minden településre kitérve.

Dr. Hadnagy Imre József

2. ábra. A Könyv hátsó borítója

Képekkel gazdagon övezve a múlt és jelen önkéntes tűzoltóinak munkáját bemutató könyv megszületése a szerző kitartó, célratörő munkáját dicséri. Különösen figyelemre méltó az, hogy tudományos képzésének utolsó szakaszában - PhD értekezés-tervezetének készítése mellett - ebben a témában is összegezte kutatómunkájának eredményeit. Ennek egyik motívuma Kovászna Megye Tanácsa elnökének az AJÁNLÁS-ból idézett szavaival: „... a kutatást és az összegyűjtött anyag közkinccsé tételét tudatosan az önkéntesség európai évére időzítettük, hiszen megyénk is csatlakozott ehhez a nemzetközi mozgalomhoz.¹”

Az élet különös ajándéka, hogy bábáskodhattam a könyv születésekor, sőt felkérést kaptam a szakmai lektorálásra, az „**ELŐSZÓ**” megírására² is, amely az alkotói folyamatot, a közös munkát, a mű érdemeit, a trianoni dekrétum következményeként az anyaországtól elszakadt nemzettársainknak a korábbi közös dolgaink megörökítésében nyújtandó segítséget is taglalja.

„Nagy öröm számomra, hogy e tanulmány megszületéséhez némiképpen hozzájárulhattam, majd lektorálhattam.

Manapság kitüntetés az, ha az anyaországtól elszakadt nemzettársaink magyar történeti értékeket feltáró kutatásait, sőt tudományos munkáját segíthetjük. A szerzővel való ismeretségünk nem régi, de első találkozásunk alkalmával megéreztük, vagy inkább sejtettük, hogy közös munkálkodásunknak jövője van, és ennek eredménye ez - a szerző kitartó és célratörő munkáját dicsérő - kiadvány.

Az írásmű olyan témát dolgoz fel, ami a magyar tűzvédelem, tűzoltóügy történetének jelentős szeletét öleli fel. Az Országos Tűzoltó Múzeum a Székelyföld önkéntes, köteles, illetve szegődményes tűzoltóinak munkájáról, tevékenységéről, szervezeteiről jóformán semmiféle - vagy igen kevés - írásos és tárgyi anyaggal rendelkezik. Ezzel a témával az anyaország tollforgatói, kutatói még az utóbbi néhány évtizedben sem foglalkoztak. Ilyen minőségben ez az írásmű hézagpótló, és remélhető ebben a témában nem marad egyedül.

Az olvasó az egyetemes és a magyar tűzvédelem történet, tűzoltóügy egy értékes írásművét tarja kezében. A tűzvédelem általános fejlődésének tendenciáját bemutató rész után, a magyarországi és erdélyi önkéntes tűzoltó egyletek kialakulásának kérdéseit tárgyalja. Ezt az írásmű legfontosabb részei, a háromszéki falvak tűzvédelmének, tűzoltásának rendjét összefoglaló, majd a háromszéki önkéntes tűzoltó egyletek megjelenését és fejlődését tárgyaló rész követi. Azoknál a településeknél, ahol nem alakult önkéntes egylet ott a köteles tűzoltóságokról esik szó.

¹ Idézet Tamás Sándor Kovászna Megye Tanácsának elnöke ajánlásából. (5. oldal)

² Előszó 7-8. oldal.

A tanulmány nagy érdeme, hogy Háromszék egészét feltérképezve képekkel bőven ellátva mutatja be az önkéntes (köteles) tűzoltó egyleteket majdnem minden településre kiterve.

A kiadvány Háromszék történetének egy különös színfoltját – és ahogy a leírtakból kikövetkeztethető az önkéntesség nagyrabecsülését – jeleníti meg. Úgy érzem, hogy a székelyek az önkéntesen szerveződő egyleteket az összetartozás különös ereklényének tartották, és történelmünk egy nagyon zivataros időszakában a nemzeti identitás kifejezése különös „eszközének” tekintették és tartották.

Az írásmű olvasmányos, a magyar nyelv használata szép, a stílus sok helyen idézi azt a kort, ami lényegében az önkéntes tűzoltóságok létrejöttének legfőbb időszakát jelöli. A szerzőt erősítettem abban, hogy a székelység körében használt nyelvi fordulatokat, máshol nem ismert szavakat, kifejezéseket tartsa meg, remélem sikerrel.

A végén örömmel jegyzem meg, - és ez sokaknak szól -, hogy a székelyföldi nemzettársaink nem felejtették el a szép magyar írás titkát, és a nyelvi fordulatokban gazdag beszédet, sőt gyakran még példásabbak az anyanyelv használatában, mint az anyaországban lakó nemzettársaink némelyike. Köszönet az ezen a téren is megtartott magyarságukért.

Meglátásom szerint a tanulmány megírásával és közreadásával az ebben a témakörben való kutatómunkát nem szabad befejezni, még egy bővebb tudományos alapokra támaszkodó nagyobb lélegzetű írásmű megszületése sem kizárt a további együttműködésünk esetén.

Végezetül köszönet mindenkinek, aki a tanulmány megjelenéséhez – eszmeileg, anyagilag, értékei és emlékei megosztásával - valamiképpen hozzájárult.”

A KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS annak tudatában íródott, hogy a szerző a támogatók széles körének tartozik hálával azért, mert kutatását és gyűjtőmunkáját siker koronázta a könyv megjelen(tet)ésével. A támogatók között anyaországiak is vannak, de azok – a témából adódóan - főleg székelyföldi szervezetek és személyek.

A könyv tartalmilag a következőket foglalja magába:

- Tűzvédelmi eljárások fejlődése Európában és Magyarországon
- Az önkéntes tűzoltóságok fejlődése Magyarországon és Erdélyben
- A tűzoltás rendje a régi háromszéki falvakban
- Háromszéki tűzrendészeti szabályozás, háromszéki önkéntes tűzoltó-egyesületek megjelenése és fejlődése
- A háromszéki önkéntes tűzoltók múltja és jelene (*történelmi területek szerint, azaz - a zárójelben foglaltak tőlem HIJ*):

- Sepsisziek
- Kézdisziek
- Erdővidék
- Orbaisziek
- Bodzák vidéke

- Zárszó

A könyvről általánosságban elmondható, hogy benne az eredeti célokkal összhangban túlsúlyban van a leírás, a tények közlése, ez egyben erény is, mert - egészen be nem határolható időintervallumban – szinte majdnem teljes képet kapunk Háromszék kialakuló, sok évtizeden keresztül működő (önkéntes, köteles) tűzoltóságainak rendszeréről. Ebből a szemszögből nézve sok-sok olyan ismeretet közöl, amely a történelem zavaros, zivataros eseményei miatt egyre inkább a feledés homályába merül, illetve vállalkozó szellemű egyén hiányában kevés remény volt (van!?) mindezeket rendszerezetten a jövő számára megőrizni. A képekkel gazdagon teletűzdelt szöveg a mondanivalót kellő mértékben alátámasztja.

A könyv szerves része a **NÉVJEGYZÉK** és a román nyelvű tartalmi ismertető – **TRECTUL ŞI PREZENTUL POMPIERILOR VOLUNTARI DIN JUDEŢUL COVASNA**.

Az írásmű széleskörű irodalombázisra épül, ezt tanúsítják a lábjegyzetben hivatkozott dokumentumok, ezzel párhuzamosan széleskörű levéltári kutatómunkáról is képet adnak. A **FELHASZNÁLT IRODALOM** a lábjegyzetben is szereplő forrásokat, valamint az előtanulmányok során feldolgozott irodalmat csokorba szedve jeleníti meg.

TARTALMI ISMERTETÉS

A tűzvédelmi eljárások fejlődése Európában és Magyarországon

A tűzvédelem fejlődésének történeti áttekintése a fejlődés tendenciáját jól közvetíti. A szerző az ember és a tűz ősi kapcsolatától az államilag szabályozott tűzvédelem kialakulásán és kiteljesedésén keresztül a korszerű katasztrófavédelemig vezető történelmi uton vezeti végig az olvasót.

Az ember és a tűz kapcsolata ősi eredetű. Legkorábban az *ártó* tüzek elleni védelem vallási hiedelmeken alapul, a védelem egyetlen módja a menekülés, lakóhely változtatás. Az *éltető tűz* körüli eljárás rendezettsége fokozatosan alakul ki – tűzhelyek mélyedésekbe való elhelyezése, oltó víz tárolása, folyamatos felügyelet, őrzés, a szálláshelyek célszerű megválasztása, stb. ennek az első állomásai.

Az ókori nagyvárosokban a tüzek legfőbb oka - a tűz elleni védekezés elemi szabályait is nélkülöző - építkezések rendjében keresendő - jól éghető anyagok használata, zsúfoltság, stb. Idővel rendeletek szabályozzák a tűz körüli eljárást (talán elsőként Hammurabi Babilónia királyának kőbe vésett törvénykönyve).

Ősrégiek a *tűzmegeelőzés, tűzoltás eszközei* (vödör, börtömlő, létra, stb.) A víztárolók, vízvezetékek a római birodalom kori építkezés kellékei. A tűzfigyelő tornyok létesítése, a kézművesekre épülő tűzoltó-szervezetek kialakulása, a tűzrendészeti szabályozás is több ezer éve az emberi kultúra része.

A Római Birodalom egyik provinciájában *Daciában* a birodalomban uralkodó rend érvényesül - Róma tűzvédelmének bemutatása közben - az itt is azzal analóg rendre utal a szerző.

A *népvándorlás korában* a Római Birodalom tűzvédelmi kultúrája részben feledésbe merül, illetve a vándorló népek tűzvédelmével gazdagodik. Az Európában létrejövő államok tűzrendészetének eredménytelenségét jelentősen meghatározták: a zárt építkezés, a szabályozatlanság, az alkalmazott építőanyagok, a hadviselésben elfogadott harceljárás a gyújtogatás, a gyújtófegyverek alkalmazása, stb. A tüzek elleni harc eredményesebb voltát szolgálták a települések tűzszabály-rendeletei.

A *XV. századtól jelentősen fejlődtek a tűzoltás eszközei*. A tűzoltás a céhek feladata lett, de a település közösségének teljességére rótt kötelezettségeket. A fejlődés tendenciáját jelzi, hogy szervezett erők fokozatosan szerepet kapnak a tűzoltásban, elsőként a diák-tűzoltók.

A települések éjjeli rendjét és tűz elleni védelmét éjszakai járőrök, valamint a toronyfigyelők vigyázzák, a tűzi lárma rendje fokozatosan alakul ki és adja a lakosság tudomására a „vörös kakas” felröppenését. A hatékonyabb tűzvédelem érdekében elrendelik a tűzoltó eszközök beszerzését, a fecskendők szállításának rendjét, a vízszerezés és tárolás módjait, stb.

Magyarországon az *állami beavatkozás első fontos dokumentuma* II. József *Tűzrendészeti pátense*.

A *XIX. században az állam kötelezővé teszi* a települések tűzszabály-rendeletének kidolgozását, sőt elrendeli önkéntes, köteles és szegődményes tűzoltóságok létrehozását. Az ipari fejlődés indukálja az uradalmi, az ipari létesítmények tűzoltóságainak a létrehozását.

1867 – a *kiegyezés - után* alapvetően az önkéntes tűzoltóságokra épülő tűzoltószervezetek országos rendszere jön létre, *1870-ben megalakul a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség*, a tűzvédelem hivatalos, állami szervezete.

Az *ipari fejlődés fellendülése után* jelentősen korszerűsödnek a tűzoltás eszközei, a tűzoltók felszerelése (fecskendők, létrák, gépjárművek, a tűzjelzés eszközei, stb.), de fontos elemek a városi vízvezetékek tűzoltói használata, a

tűzoltók egyéni felszereléseinek korszerűsítése, a légzőkészülékek megjelenése, a motorizáció tűzoltói eredményei, gépjárműfecskenő megalkotása, a víz mellett új tűzoltó szerek megjelenése, új tűzoltási technikák alkalmazása, stb. A tűzoltás módszereinek, eljárásainak korszerűsítése, az elsődleges beavatkozó erők a tűzoltóságok szakmai felkészülésének és felkészültségének egyre magasabb szintje is mutatói ennek a fejlődésnek.

Az I. világháború után egy új háború pusztító elemei elleni eredményes fellépés érdekében megszervezésre kerül a lég-, és gázvédelem.

A II. világháborút követően létrejöttek az állami tűzoltóságok, a tűzvédelem és tűzrendészet önálló modern tudománnyá vált. Ma már országos hatáskörű szervek irányítják és törvények szabályozzák a tűzvédelmet. amely napjainkra a polgári védelmet is integrálva állami szinten szabályozott katasztrófavédelemmé alakult át.

Önkéntes tűzoltóságok fejlődése Magyarországon és Erdélyben

Az önkéntes tűzoltó-egyletek (testületek) nem egy varázsszóra alakultak meg hazánkban, hanem *a tűzoltó eszme és a tűzoltó-testületeket egységbe tömörítő szövetségi eszme társadalmi térhódításával*, ennek legfőbb hirdetője és szószólója gróf Széchenyi Ödön volt.

A történelmi Magyarországon az *önkéntes tűzoltó-szervezetek* sorát az **Aradi Önkényes Polgári Tűzoltókar** nyitotta meg 1835-ben. Ez a szervezet az önkénteseknek egyforma ruházatot biztosított, sőt kebelébe zenekar is tartozott.

A fővárosban – Budán - előbb a **Budai Tűzvédség**, később 1871-től **Budai Önkéntes Tűzvédség**, 1873-ban - Pest, Buda és Óbuda egyesülése után - a **Budapesti Önkéntes Tűzoltó Testület** működött, mint a főváros reprezentáns tűzoltó-szervezete.

A fővárosi ipari telepek legkorábban alakult *tűzoltóságai* születésük sorrendjében 1835. Óbudai Hajógyár, 1860. Budai Ganz Gyár, 1864. Egyesült Gőzmalmok Tűzoltósága.

Vidéken pl. Szartmáron 1862-ben, Székesfehérváron 1864-ben kezdeményezték tűzoltóság megalakítását, ám ezek a próbálkozások a hatóságok ellenállása miatt megghiúsultak, ugyanis még ezt a közhasznú szervezkedést is politikailag veszélyesnek ítélték. A kiegyezés után a helyzet lényegesen megváltozott és sorra alakultak meg az önkéntes tűzoltó-egyletek. Ezek sorából nem hiányoztak az erdélyi városok önkéntes tűzoltó-szervezetei sem (a legkorábban alakultak: 1872. Marosvásárhely, 1874. Gyergyószentmiklós, 1875. Brassó, 1876. Dés, 1883. Udvarhely.)

A tűzoltó-szervezetek országos rendszerét képviselő **Magyar Országos Tűzoltó Szövetség** 1870-ben alakult meg, ekkor az országban még csak 34 tűzoltó-egylet létezett, ezek száma 1890-ben 545, és 1941-ben 2451. A Szövetség számos dologban gazdagította a tagszervezetek munkáját, közülük néhány - elfogadta az egységes gyakorlati szabályzatot; az egységes síp-,

kürtjeleket, vezényszavakat; az egységes egyenruházatot (1897). 1888-ban kormányrendelet írta elő a települések tűzszabály-rendeletének megalkotását – a várt eredmény elmaradt, főleg a tűzoltószerekre fordítandó anyagiak hiánya miatt. 1899-től több kísérlet is történt a tűzrendészet törvényi szabályozására, sokáig (1936-ig) eredmény nélkül. A települések nagyságától, az anyagiak biztosításától, a szakmai felkészültségtől függően különböző tűzoltó-szervezetek alakultak. Hivatásos tűzoltóság a nagy városokban alakul, amelyeknek a város a fenntartója, a szakképzett vezetőket a város nevezte ki. Az önkéntes tűzoltóság társadalmi szervezet, amely önálló elhatározással alakul, fenntartói a tagok és a támogatók. Köteles tűzoltóság ott alakult ahol sem hivatásos, sem önkéntes szervezet nem létezik, fenntartó a település.

Romániában:

- Az első világháború előtt csak katonai tűzoltóság - mint tüzérealgység - létezik, miniszteriális szerve a *Katonai Tűzoltó Felügyelőség*.
- Az első világháború után a területi felosztást követve 50 tűzoltó-algységet hoznak létre, amelyek a II. világháború végére feloszlanak.
- *1945-től a tűzoltóságok a belügyminisztérium kötelékébe kerülnek.*
- 1968-ig csak 17 regionális tűzoltóság létezik, egy a Magyar Maros Autonóm Tartományban. 1968-tól megyei tűzoltóságok működnek, 1989 után 100 tűzoltóalgység alakul az országban, *ma a tűzoltóságok a Megyei Katasztrófavédelmi Felügyelőségek alárendeltségében működnek.*
- *A magyar önkéntes tűzoltóságok többsége az első világháborút túléli, azt követően működésük érdekében az alapszabályzatot román nyelvre le kellett fordítani és jóváhagyásra felterjeszteni, a fenntartásukat biztosító táncmulatságok és egyéb rendezvények engedélyezési nehézségei munkájukat lényegesen befolyásolják.*
- 1938-ban elrendelik, hogy minden településen önkéntes szervezetet kell alakítani, a háború végéig ezt nem sikerül megoldani.
- *Az I. világháború előtt nem létezett országos tűzoltó szövetség. Megalakítására 1923-ban a Marosvásárhelyi Önkéntes Tűzoltóegylet tesz kísérletet.*
- *1940-1944 között az önkéntes tűzoltószervezetek újrászerveződnek.*
- *1963-tól ott ahol nincs önkéntes szervezet civil tűzvédelmi egységeket szerveznek (tagjai elsősorban azok, akik a katonai szolgálati idejüket a tűzoltóságnál töltötték le) – munkájukat a belügyminisztériumnak alárendelt Tűzoltó Parancsnokság irányítja.*
- 1974-től a tűzoltók feladatrendszerre - tűzmegeelőzés, tűzvédelem, tűzoltás, műszaki-mentés – kiegészül az árvízvédelmi és katasztrófavédelmi feladattal. Az önkéntesek felkészítése,

kiképzése az adott település kötelessége; a parancsnokok képzése a belügyminisztérium feladata; a tűzoltó testületek tevékenységének javítása érdekében évente területi és országos versenyeket rendeznek. Rendelet írta elő a tűzoltók öltözetét és megkülönböztető jelzéseit.

A tűzoltás rendje a régi háromszéki falvakban

A székely falutörvények tűzrendszabályozása – többek között - előírja:

- A falvakban strázsák vigyázzák a lakosok éjjeli nyugalmaát.
- Éjjel a lakosok csak zárt lámpással járhatják az utakat.
- Tilos az éghető anyagok kemence melletti tárolása.
- A hamut csak olyan helyre szabad kiönteni ahol tüzet nem okozhat.
- Éjszaka tilos a disznóölés és sertésperzselés.
- A településhez közel tilos a tűzgyújtás.
- A vándorcigányok a falutól egy puskalövésnyi távolságra táborozhatnak.
- A tüzek megelőzése érdekében a XVIII. században **koromjárókat** jelölnek ki, akik utasítanak a kormos kemencék, kürtök, kémények seprésére, a rossz helyen épített kemencéket, vagy nyílt lángot használó építményeket lebontatják, vizsgálják a padlás rendjét, a zsindeletetőzet tulajdonosait büntetik.
- A pipázás miatti tüzek megelőzése érdekében a XVII. században megtiltják a dohány behozatalát, 1696-tól büntetik a pipázókat. Egyes helyeken megbélyegzik őket, és ha tüzet okoznak megbüntetik és megpálcázzák őket. A tiltott és veszélyes helyen pipázók felderítésére **comissáriusok**at küldenek ki, akik a helyi képviselővel egyetemben szabnak ki büntetést.
- A szándékos gyújtogatókat szigorúan megbüntetik, esetenként börtönbe is kerülnek.

A tűzoltás előírásai:

- Adott jelre, vagy a tűzilármára mindenki:
 - A közveszély elhárítására, illetve tűzoltásra útraindul.
 - A tűzoltásra alkalmas eszközökkel a tűz helyszínére siet.
- A strázsaháztól a fogatosok a közös eszközöket a tűz helyszínére szállítják.
- Tizedesek felelnek a lakosoknak a tűz helyszínére való indulásáért, ott a tevékeny közreműködésükért.
- Tűz után a tizedesek jelentése alapján szabják ki a büntetéseket, és jutalmaznak a tűzoltásban élenjárókat.
- A szándékos gyújtogatókat szigorúan megbüntetik.

A tűzoltás eszközei: a sajtár, vödör, vízpuska, létra, vashorog, kád, különféle gépi eszközök, stb.

A szerző említést tesz a *nagyobb tüzesetekről*, 1822-én Bölönben 7 ház és pajták leégéséről; 1823-ban Nagyajtán 40 gazda házának, a melléképületeknek pusztulásáról; 1834. július 29-én Kézdivásárhely 421 lakóházának leégéséről; 1834-ben Baróton 80 porta pusztulásáról; de szó esik az 1920-as években történt árkosí, és sepsiszentgyörgyi tűzről is.

Háromszéki tűzrendészeti szabályozás, a háromszéki önkéntes tűzoltó-egyesületek megjelenése és fejlődése

A székely települések a kiegyezés után központi utasításra kidolgozták a tűzvédelmi szabályokat. Az *önkéntes tűzoltóegyletek zömében 1880. után alakulnak meg.*

Az egyesült Háromszék és Miklósvárszék 1871-ben alkotta meg *megyei szabályzatát*. Ennek főbb elemei:

- Az előljáráóság gondoskodik a tűzoltószerekről – vízpuskáról, fecskendő(k)ről, vaskampókról, egyéb eszközökről.
- Járási tisztek negyedévente ellenőrizik a tűzoltószerek tárolását, állapotát, a tizedek meglétét és akcióképességét.
- Tűz esetére vonatkozó szabályok – a tüzet vészharang kongása jelezi; a kárhelyszínén a községi előljárók és a tizedek a rendelkezésre álló eszközökkel jelennek meg; a kárhelyre elsőként érkezők pénzjutalmat kapnak; a tűzoltás vezetése a felügyelők dolga; az ellenszegülőket megbírságozzák; a járási tisztet értesítik a tűzről; a nyílt lángot használó házakat, műhelyeket, pálinkafőzőket ellenőrzik; a közeli települések a tűzről értesülve jelezik a tüzet és segítséget nyújtanak a tűzoltásban.
- Az udvaron, csűrökben a nyílt láng használatának, lakodalomban a lövöldözésnek a tilalma.

(Mindezek a belügyminiszteri rendeletben előírtakat részletekbe menően egészítik ki.)

Háromszék vármegye tűzvédelmére, tűzoltóságaira vonatkozó előírások:

- A tűzoltó bal karján a K.T.O. (Községi Tűz Oltó) megkülönböztető feliratot viseli.
- A szolgálatban levő tűzoltó hivatalos személy.
- Az anyagi ellátás elemei – tűzoltóalap, adomány, gyűjtés, multságok jövedelme.
- A település a tűzoltószerek beszerzését kötelezően támogatja.
- A tűzoltóság tisztségviselői - főparancsnok, alparancsnok, szertárnok, pénztárnok.
- A település tűzoltóságának tisztségviselői feltárják a hiányosságokat, intézkednek azok megszüntetésére; összeírják a tűzoltásra kötelezetteket, számbaveszik a tűzoltószereket; beszedik a pénzbeli járandóságokat.
- A tűzoltók és parancsnokok rendszeres képzése.

- A település éjjeli őrök szolgálati rendje, kötelességei.
- A közösségi tűzoltószerek tárolási rendje és helye.
- A köteles tűzoltók összeírása, képzésük rendje.
- A települést elhagyó köteles tűzoltók helyettesítésének szabályai.
- A szolgálat alól mentesítettek köre. A szolgálat pénzért való megváltásának szabályai. A magaviselet miatt kizártak büntetés fizetési kötelezettsége.
- Az ökrös és lovas fogattal rendelkezők kötelezettségei.
- A házak udvarán lévő kutak tűzoltáshoz való használata.
- Az égő házzal szomszédos épületek lakóinak tűzoltási kötelezettség alóli felmentése.
- A (köteles) tűzoltók – mászó, szivattyús, rendfenntartó, mentő csoportba való beosztása.
- A büntetés és jutalmazás rendje.
- A segítségül érkezett tűzoltókkal kapcsolatos tevékenységi rend.

1890-ben alakult meg a Háromszékmegyei Tűzoltószövetség azzal a céllal, hogy bevonja munkájába a meglévő önkéntes és köteles tűzoltószervezeteket, javít a tűzoltószerekkel való ellátáson, egységesíti a műszaki kiképzési és gyakorlati szabályzatot, a testületek egyenruháját és rangjelzéseit. Mintegy 10 évi működése sok eredményt nem hozott. 1911-ben újraalakították.

1891-92-ben a legtöbb háromszéki település megalkotta és elfogadta a tűzszabály-rendeletét.

Ebben az időben sok település vásárolt Walser-féle tűzoltófecskenőt.

Az I. világháborút a háromszéki tűzoltó szervezetek nagy (szervezeti, személyi, felszerelési) veszteséggel élték túl.

1923-ban alakul meg a Román Országos Tűzoltószövetség, amely kötelezi a tagszervezeteket a működési szabályzat újrafogalmazására. A korabeli sajtóközlemények a háromszéki tűzoltóegyletek aktív tűzoltóéletéről adnak számot.

1930-ban a Háromszék Tűzoltószövetség ismét létrejön. Az alapszabályokat 1931-ben fogadják el. A soros közgyűléseken az aktuális kérdések megvitatását követően versenyeket rendeznek.

1945 után az önkéntes szervezetek egyesületi formájukat elvesztik, 1963 után a községi és városi néptanácsok alárendeltségébe kerülnek. 1989-ig a háromszéki településeken aktív tűzoltóéletet folytató önkéntesszervezetek működnek – rendszeresen gyakorlatokat, versenyeket, kulturális és szórakoztató rendezvényeket, továbbképzési foglalkozásokat, tűzoltói faluszemlék tartanak.

Háromszéki önkéntes tűzoltók multja és jelene

A könyvnek ebben a részében a szerző **Háromszék történelmi vidékei szerint** (*Sepsiszék, Kézdiszék, Erdővidék, Orbaiszék, Bodzák vidéke*), szinte valamennyi településre kitérve dokumentumokra, tárgyi emlékekre, visszaemlékezésekre, korabeli fényképekre építve ad számot a

tűzoltószervezetek létrejöttéről, életéről, tevékenységéről, ahol lehet jelenlegi helyzetéről.

A szerző az települések tűzoltó egyesületeinek bemutatásakor lehetőség szerint (a rendelkezésére álló információk alapján, nem kötött sorrendben, és nem minden kérdésre kitérve) az alábbiakat követi: a tűzoltóegylet megalakulásának előzményei; a megalakulás időpontja, az alapító tagok száma, a vezetők; a működési szabályzat megalkotása; a tagok tűzoltói képzettsége és képzési rendje; az elhelyezés körülményei, szertár, mászóház; tűzoltószerek és felszerelés; a tűzoltóság szervezeti felépítése; az őrszolgálat rendje; a fenntartási költségek biztosítása; egyenruha és tűzoltószerszer beszerzések; szövetségi tagság; kiemelkedően nagy tüzek elleni tevékenység; az egyesület működését befolyásoló politikai fordulatok; a vezetők és a tagság változása; a korszerű eszközök szolgálatba állítása; egyesületi zászló; zenekar; kulturális rendezvények; versenyeken való szereplés, elért eredmények, stb.

Jelen ismertető Háromszék tűzoltóegyesületeinek részletekre menő bemutatásától eltekint. Keressen és találjon az olvasó érdekességeket, amelyek egyébként szépszámmal vannak.

A könyvismertető végén a háromszéki tűzoltóegyletek történetét taglaló rész gazdag képanyagból (50) - abemutatóhoz csatolt **képgalériában** - kerül bemutatásra egy csokorra való, bizonyítva, hogy a történet korabeli szereplői a fontosnak tartott dolgok megörökítésére és az utódok tájékoztatására is gondoltak.

Zárszó

A háromszéki tűzoltóegyletek a polgárosodás idején a közbiztonság, de a közművelődés ügyét is szolgálják.

A szerző szól kutatómunkájáról; ennek részeként a tűzvédelem és tűzoltás területét érintő néhány téma elméleti feldolgozásáról; a tűzvédelem fokozatosan állami ügyé válásáról; a helyhatóságok, települések vezetőinek közérdeket is szolgáló munkájáról. Szó esik Székelyföld önkéntes tűzoltóságainak létrejöttéről, az önkéntes szerveződésről, mint civil mozgalomról; az önkormányzatok segítő tevékenységéről – elsősorban az anyagi támogatásáról; a zenekarok és kulturális csoportok közösségformáló erejéről; a tűzoltók és tűzoltásra kötelezettek megbecsüléséről, különféle kedvezményeiről.

A máról szólva kifejti, hogy a tűzoltók ma is közérdekű munkát látnak el, napjainkban a műszaki fejlődés sok nehézségtől mentesíti őket, de az elemi pusztító erők új kihívásokat is tartogatnak számukra.

A szerző a téma kutatását nem tekinti befejezettnek; megerősíti, hogy alaposabb kutatómunka eredményeként egy következő írásmű azoknak a településeknek a tűzoltói múltját és jelenét is bemutatja, amelyek működéséről eddig nem sikerült adatokat szerezni.

BEFEJEZÉS

A könyv megjelenésével gazdagodik a magyar tűzvédelem történetét taglaló irodalom. Az emlékek gondozásáért és megőrzéséért elsősorban felelős Országos Tűzoltó Múzeum könyvtára egy olyan alkotással gyarapodik, amely az első világháború utáni „térkép-rendezeit” követően az anyaországtól elszakított országrészek egyikének Háromszéknek az önkéntes tűzoltóságaival, azok történetével foglalkozik.

A könyvben leírtak bizonyítják, hogy a magyar tűzvédelem és tűzoltási kultúra szinte minden eleme fellelhető Háromszéken. Ez részben az ember tűz körüli eljárási rendjének – földrajzi környezettől független – azonosságaiiban, másrészt az állami szabályozás egységében rejlik. Az állami akarat érvényesülését a székelyek törvénytisztelete teljesen természetessé teszi és ez nem is lehet(ett) másként hiszen ez a történelmi terület a magyar szent korona országának szerves része. A trianoni békeszerződés utáni kényszerhelyzet egy más kultúra meghonosítását indukálja, de dicsérendő, hogy az önkéntes tűzoltószervezetek az összetartozás, a nemzeti identitástudat megőrzésének eszközeiként ott ahol erre mód és lehetőség van megmaradnak.

A könyv magyar nyelven a szomszédos Romániában – Székelyföldön - került kiadásra, így hungarikumnak számít. A szerzővel való megegyezés szerint Magyarországon ajándék példányokat kaptak az:

- Országos Széchenyi Könyvtár
- Országos Tűzoltó Múzeum könyvtára
- Tanintézetek, ahol katasztrófavédelmi, valamint tűzoltóképzés folyik
 - Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Központi Könyvtára
 - Szent István Egyetem Ybl Miklós Főiskolai kar Tűzvédelmi Intézet
 - BM Rendőrtiszti Főiskola
 - Katasztrófavédelmi Oktatási Központ.

Néhány személy tiszteletpéldányt kapott, vagy kap ezután.

Megjegyzés kívánkozik a fényképekhez. A képeket szemlélve csoda, hogy a sok-sok évtizeddel ezelőtt készített tűzoltószerek - kézi hajtású kocsi-fecskendő és más eszközök - még napjainkban is megvannak, igaz többen eléggé leromlott állapotban. Egyébként nálunk az anyaországban sincsenek ezek az emlékek külön állapotban. A tárgyi emlékek széles köréről, a gyűjtő munka eredményességéről tanúskodnak könyv fotói.

A teljesség igénye nélkül, *a fogalmakkal és kifejezésekkel kapcsolatban még egy megjegyzés.* A tűzoltás eszközeinek különféle megnevezése színesíti az írott szöveget, a magyar nyelv gazdagságát is jelzve. Ide tartoznak – a székelyföldi, de az alföldi nyelvjárásokban is előforduló - olyan kifejezések, mint a *vaskankó, vaskampó, tűzkampó, tűzkankó, tűzhorog, horog, csáklya, sajtár, öntő jó kártya* (hordozható vizes edény), ugyanez áll a nem általánosan használt kifejezések a *haraptűz, dulló* (szolgabíró), és egyebek esetében is.

Tisztelet és elismerés a szerzőnek, a háromszéki támogatóknak és segítőknek.

KÉPGALÉRIA

3. kép. Daragics István sepsiszentgyörgyi önkéntes tűzoltó igazolványa (1941)

Forrás: Csernátoni Hasszmann Pál Múzeum irattára

4. kép. Árkosi Önkéntes Tűzoltó Testület (1912)

Forrás: A testület képanyaga

5. kép. A Sepsiszentgyörgyi Önkéntes Tűzoltóegylet zászlója (1895)

Forrás: Charta Kiadó fotótára

6. kép. A Sepsiszentgyörgyi Önkéntes Tűzoltó Testület zenekara (1894)

Forrás: Székely Nemzeti Múzeum fotótára

7. kép. Illyefalva 1899-ben gyártott kocsifecskendője

Forrás: Tóth Szabolcs Barnabás gyűjteménye

8. kép. A Sepsikőröspataki Önkéntes Tűzoltó Testület (2010)

Forrás: Vánecsza György gyűjteménye

9. kép. Bikfalva kétlovas kocsifecskendője 1882-ből.
Forrás: Tóth Szabolcs Barnabás gyűjteménye

10. kép. Léczfalva eredeti festésű fecskendője (1899)
Forrás: Tóth Szabolcs Barnabás gyűjteménye

11. kép. Bélafalva négykerekű kocsifecskenője

Forrás: Tóth Szabolcs Barnabás gyűjteménye

12. kép. Bereck község régi kocs- és újabb gépjárműfecskenője

Forrás: Kovászna-megyei Katasztrófavédelmi Felügyelőség fototára

13. kép. Barátosi önkéntes tűzoltók (1980-as évek)

Forrás: Rác Katalin gyűjteménye

14. kép. A gelencei önkéntes tűzoltók négy nemzedéke

Forrás: Tóth Szabolcs Barnabás gyűjteménye

15. kép. A Bordoci Önkéntes Tűzoltó Testület által nyert kupák

Forrás: Tórh Szabolcs Barnabás gyűjteménye

16. kép. Nagyajta község önkéntes tűzoltói gépjárműfecskejükkel (2007)

Forrás: Tóth Szabolcs Barnabás gyűjteménye

17. kép. Maksai Önkéntes Tűzoltó Testület zászlója (1939)

Forrás: A testület fotótára

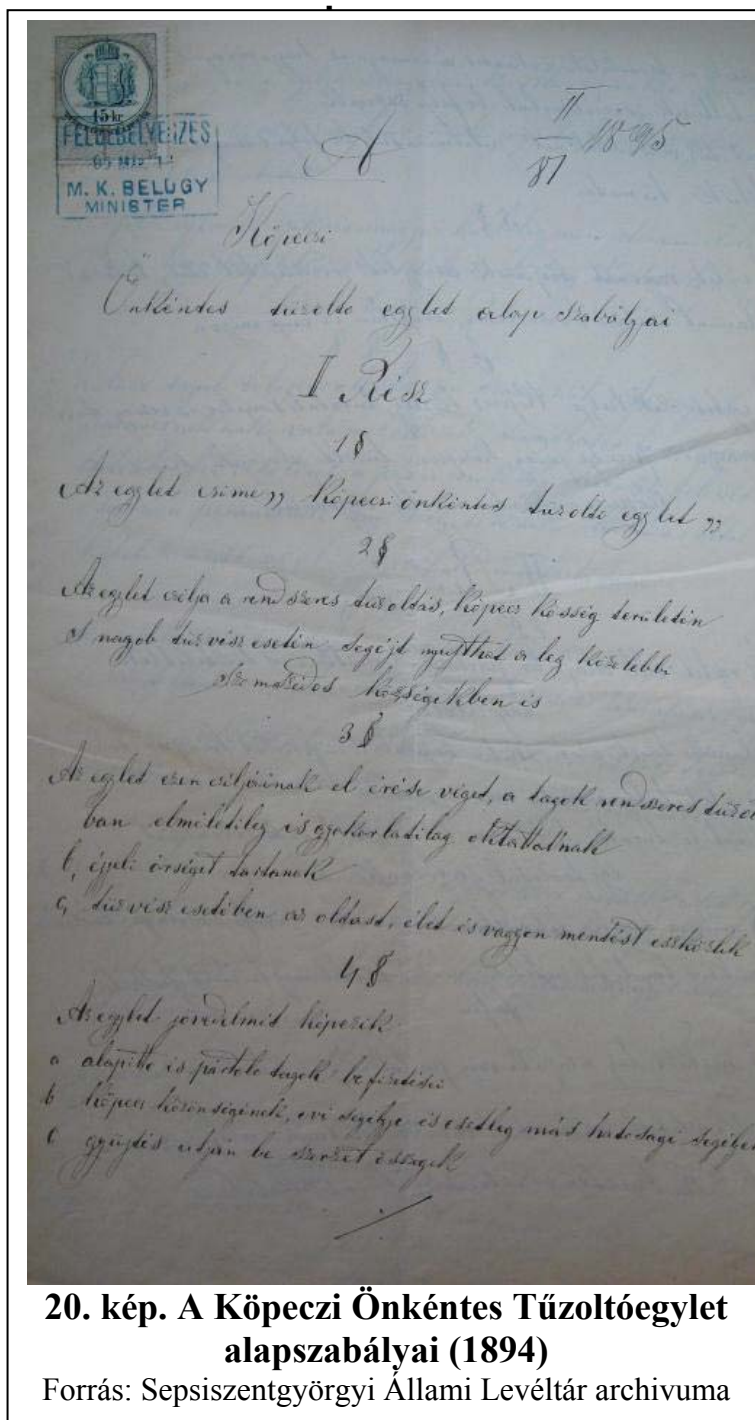
18. kép. A kézdivásárhelyi önkéntes tűzoltók egyenruhája

Forrás: Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár fotoarchivuma

19. kép. Lemhényi tűzoltók körzeti versenyen Nyújtódon (1956)

Forrás: Lukács István gyűjteménye

20. kép. A Köpeczi Önkéntes Tűzoltóegylet alapszabályai (1894)

Forrás: Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár archívuma